

Grcka, Ocalan I Drzava U Senci

Author: IWPR

Fijasko u slucaju Ocalan je jos jednom potvrdio kontinuiranu moc ultranacionalisticke "paradrzave" u Grckoj i ugrozio nastavak vladinog pro-evropskog politickog kursa i politike modernizacije

"Ko vlada ovom zemljom?", upitao je pre nekih 35 godina tadasnji premier Georg Papandreu.

Posle kolapsa diktature 1974. godine, ili, barem, posle dolaska na vlast "progresivnog" socijalistickog PASOK-a 1981. godine, Grcka je sebe predstavljala kao zemlju prave demokratije. Medjutim, njeno postupanje u aferi Ocalan srusilo je sve te iluzije. Pitanje koje je davno postavio Papandreu je jos uvek relevantno.

Papandreu je uvideo da veoma mocna drzava "u senci" ili paralelna drzava (parakratos na grckom) diktira svoja resenja koja su u suprotnosti sa voljom demokratski izabrane vlade. Strukturirana oko bezbednosnih i obavestajnih sluzbi u drzavi, sa svojom parapolicijom ako ne i paravojskom, i uz podrsku palate, ta mocna masinerija bila je garant grcke "demokratije u ludackoj kosulji". Kada je sredinom sezdesetih takva demokratija bila ugrozena hronicnom nestabilnoscu politickih vlada, ta paralelna drzava je izašla iz senke i preuzela vlast. Grcka je sedam godina bila pod diktaturom.

Medjutim, elementi 'ludacke kosulje' su ocigledno ostali. U drzavi u kojoj vlada pravo, vladine odluke koje se ticu osetljivih nacionalnih pitanja trebalo bi da se sprovede glatko, brzo i efikasno od strane institucija, pogotovo ako se ticu onih njenih elemenata koji bi po definiciji morali da budu najdisciplinovaniji, kao sto su sluzbe bezbednosti i obavestajne sluzbe. Kada je prosle jeseni vodja kurdskih pobunjenika Abdula Ocalan pobegao iz Sirije u potrazi za nekim novim utocistem u Evropi, premijer Grke Kostas Simitis jasno je dao do znanja da ni pod kakvim uslovima nece dozvoliti Grckoj da se umesa u ovaj problem, a kamoli da mu dozvoli da sleti na grcko tlo. Simitis je verovao da umesanost Grcke ne bi pomogla Kurdima, vec, naprotiv, da bi samo izazvala jos jednu ozbiljnu krizu u grcko-turskim odnosima.

Simitis je cak otkrio i cinjenicu da je krajem januara, Ocalan, vodja Kurdistsanske radnicke partije (PKK), zaista sleteo u Atinu kao gost nekih prijatelja. Ali, to nije trebalo da ga iznenadi. U tu posetu su bili umesani zamenici i politicki namestenici iz njegove sopstvene partije koji pripadaju onome sto se obicno naziva "patriotskim krilom" PASOK-a. Oni se radikalno protive modernizatorskom, proevropskom kursu vlade njihove partije. Stalno su je kritikovali i pokusavali da je oslabe. Uz blisku saradnju sa "patriotama" iz ostalih partija levice i desnice, kao i sa mnogim intelektualcima i biznismenima koji su "osetljivi na nacionalna pitanja", oni su pokazali da gaje malo postovanja za demokratske procedure cesto sprovodivsi svoje sopstvene planove. Oni smatraju da predstavljaju savest Grcke i da im je drskost njihovih dosadasnjih akcija zapravo dala legitimitet.

Poslednja ilustracija ovakvog ponasanja je odlaganje godisnjeg sastanka grckih i turskih novinara za mir i prijateljstvo koji je trebalo da se odrzi pocetkom februara u Komotiniju gde zivi turska manjina u Grckoj. Vlada Grcke u principu odobrava takve sastanke. Medjutim, to nije slucaj sa "paradrzavom." Ona se potrudila da drzavni univerzitet odbije dozvolu za odrzavanje sastanka u njegovim prostorijama. A zatim, da bi pokazali "narodnu podrsku" za svoje stavove, "patrioti" su organizovali desetina asocijacija koje su potpisale javnu peticiju protiv takvog sastanka, koju je zatim desetina "patriotskih" poslanika predstavila u parlamentu. Bombe su eksplodirale ispred kuće organizatora sastanka i izdavaca lokalnih novina u Aleksandropolisu, kao i ispred Konzulata Turske u Komotiniju. Posto Konzulat stalno cuva uniformisana straza i posto ga pomno prate bezbednosne i obavestajne sluzbe, pokrenuta su legitimna pitanja koje se ticu moguće umesanosti u incident.

Moglo bi se nabrojati stotine slicnih primera. Policajci koje su sudovi optuzili za teske zlocine (kao sto je saucesnistvo u izvrsenju ubistva i torture) protiv Roma i migranata, ili javne demonstracije njihovih nedemokratskih, skoro fasistickih stavova, nisu bili predmet disciplinskih akcija propisanih zakonom, a nekada su neki cak promovisani na vise menadzerske pozicije. Ambasadori i pogranicna policija mogu da

ignorisu ministarske instrukcije za izdavanje viza etnickim Makedoncima (i bivsim gradjanima Grcke) koji zele da posete svoje rodno mesto posle 50 godina.

Drugi, isto tako drsko, ignorisu grcki zakon koji ih primorava da izdaju dokumenta o identitetu na osnovu UN mandata etnickim Turcima koji nemaju drzavljanstvo. Lokalni sluzbenici Ministarstva za obrazovanje izgleda da vise slusaju svoje zloglasne kolege koji se bave "kulturnim pitanjima" (a formalno su zaposleni u Ministarstvu spoljnih poslova a zna se da operisu kao bezbednjaci i obavestajci) nego svom ministru. U ovom slucaju, ministar, koji je u proslosti javno osudio ovu "drzavu u senci", jos jednom je bio primoran da otputuje u Trakiju i pomogne da se sprovedu barem neke od njegovih reformi koji se ticu obrazovanja manjina.

Krajem januara 1996. godine, cak i pre nego sto je parlament potvrdio njegov izbor za premijera, Simitisa su izazvale iste te "patriotske snage" povodom iracionalnog grcko-turskog konflikta oko zloglasnog, nenastanjenog, a, gledano iz ugla bezbednosti, nevaznog stenovitog ostrvceta Imia (Kardak na turskom). Mesec dana pre toga, dok je bolesni Andreas Papandreu jos bio na vlasti, Turska je dovela u pitanja grcki suverenitet nad tim ostrvom, a taje cin se redovno i rutinski ponavljao. Medjutim, sve je isecurelo u stampu da bi se Simitisova politika pomirenja stavila na ispit.

Posto izgleda da mu je nacionalni ponos bio povredjen, "patriotski" gradonacelnik iz partije PASOK na susednom ostrvu Kalimnos zabo je grcku zastavu na Imniu, sto je ucinjeno po prvi put u istoriji. Nekoliko dana kasnije, turski novinari koji slicno razmisljaju su je zamenili turskom zastavom, a sve to je televizija prenosila uzivo. Grcki elektronski mediji su pustali ovaj snimak deset puta da bi bili sigurni da se Grci osecaju dovoljno ponizenim da bi trazili osvetu. Kriza je izbegnuta zahvaljuci kompromisu koji su dogovorili Amerikanci na osnovu koga nema zastava na ostrvu.

Medjutim, grcko osecanje ponizenosti i izneverenosti je ostalo. Simitis i njegove kolege koji su na celu modernizacije lako su pobedili i na kongresu PASOK-a i na opstim izborima koji su usledili 1996. godine. Medjutim, nikada se nisu usudili da ociste svoju partiju i glavnu struju na drzavnoj politickoj sceni od ovih autoritarnih i ksenofobicnih nacionalistickih elementa. PASOK je ponovo nominovao gradonacelnika Kalinosa, zajedno sa jos desetak rasistickih gradonacelnika koji mrze Rome, a vecina njih je odnela pobedu na izborima 1998. godine.

Ohrabreni populistickom i nacionalistickom retorikom opozicije, vise od jedne trecine grckih poslanika resilo je da ucine jos jednu uslugu 'otadzbini' time sto su trazili da se pruzi utociste Ocalanu, neprijatelju broj jedan Turske. Neispostovavski vladine direktne naredbe, i u saradnji sa grckim obavestajcima, isplanirali su Ocalanov dolazak u Grcku krajem januara 1999. A tada, posto je bio na grckom tlu, izvršili su pritisak na vladu da mu da azil.

Vlada je ovo odbila i pokusala da nadje utociste za vodju PKK-a negde u Africi. Prva ozbiljna greska bila je ta sto se nije ugledala na taktiku italijanske vlade koja je pitanje resavala otvoreno. Mehanizmi koji rade u senci imaju najvise da dobiju od tajnih dogovora. Otvoreni pristup od strane Grcke bi verovatno umanjio sposobnost "paradrzave" da vrsi pritisak na nju ili da se suprotstavi njenim naredjenjima. Zaista, deset dana posle Ocalanovog hapsenja, Grcka je uspela da prebaci preostala tri Ocalanova saradnika bezbedno u Ambasadu Grcke u Najrobiju.

Medjutim, dok je vlada skrivala Ocalana u ambasadi, grcke diplomate i obavestajni ageni koji su se tamo nalazili nisu se slagali sa ovakvo politikom vlade, i shodno tome, nisu ispostovali naredbe. Umesto toga, na osnovu izvestaja, izgledalo je da ohrabruju Ocalanovo nepopustljivo odbijanje mnogih alternativa koje su mu ponudjene, i na ovaj nacin povecali su pritisak na neodlucnu grcku vladu ili da mu da azil ili da mu nadje utociste u Evropi. Ovi pregovori su proizveli Ocalanov boravak u grckoj ambasadi, a isto tako dali su i vise nego dovoljno vremena raznim tajnim sluzbama da ga lociraju i da se pripreme za ono sto je na kraju bio uspesan pokusaj kindapovanja. Oni su dodatno povecali konfuziju koja je vladala u albasadi, i doprineli losoj organizaciji transfera do aerodroma sto je znatno olaksalo posao njegovog hvatanja njegovim turskim goniteljima.

Ma sta bude ispalo da su tacni detalji, jasno je da je paradržava stavilu Grcku u neodrziv polozej u slucaju Ocalan, i tako izazvala krizu vlade koja je veoma stetna ne samo za Grcku, grcko-turske odnose, vec i za Simitisovu modernizatorsku, proevropsku politiku. Tri ministra - spoljnih poslova Teodor Pangalos, unutrasnjih poslova, Tasos Papadopoulos, i javnog reda, Nikos Petsalnikos - su bili prisiljeni da daju ostavke, a premijera i njegovu partiju ceka partijski kongres u martu na kome ce teci jos krvi.

I ovako pod pritiskom zbog svoje crvste fiskalne poltike ciji je cilj prikljucenje evropskoj monetarnoj uniji, vladu isto tako ceka kljucni ispit evropskih parlamentarnih izbora ovog juna. Svi ovi faktori ugrozavaju vladu a sa njom i trenutnu evropsku politiku Grcke. Premijer je konacno obecao da ce ocistiti partiju od "uzavrelih glava ultranacionalista" koji, prema Pangalosu, imaju ekstremno desnicarsku ideologiju. Suocen sa izazovima sa svih strana, ukljucujuci i svoju partiju kao i mocne medije koji su ga tradicionalno podrzavali ali ne i njegovu modernizatorsku politiku, takvi koraci mogli bi biti premali i zakasneli kako za Siminisa tako i za temeljnu demokratizaciju Grcke koja kasni.

Panajote Dimitras je glasnogovornik grckog Helsinki monitora i Grupe za prava manjina - Grcka i gostujuci predavac na Centralnoevropskom univerzitetu.

Location: Africa

Focus: Medunarodni krivicni sud za bivsu Jugoslaviju

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/grcka-ocalan-i-drzava-u-senci-0>